

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија, у предмету број **АП 2697/08**, рјешавајући апелацију **Наде Антонић**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 60/05, 64/08 и 51/09), у саставу:

Миодраг Симовић, председник

Валерија Галић, потпредседница

Сеада Палаврић, потпредседница

Мато Тадић, судија

Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 12. октобра 2011. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Наде Антонић**.

Утврђује се повреда члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број 118-0-Рев-06-001 030 од 4. јула 2008. године.

Предмет се враћа Врховном суду Републике Српске који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу с чланом II/3e) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Републике Српске да, у складу с чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Нада Антонић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Рибника, коју заступа Лука Вулин, адвокат из Мркоњић Града, поднијела је 5. септембра 2008. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 118-0-Рев-06-001 030 од 4. јула 2008. године и Пресуде Окружног суда у Бањалуци (у даљњем тексту: Окружни суд) број Гж-585/05 од 13. јула 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Окружног суда и Сакиба Табаковића, као друге стране у поступку (у даљњем тексту: тужени), затражено је 16. октобра 2008. године да доставе одговор на апелацију.

3. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 22. октобра 2008. године, а Окружни суд 31. октобра 2008. године. Тужени није доставио одговор на апелацију.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Врховног суда и Окружног суда достављени су апеланткињи 12. марта 2009. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

6. Пресудом Основног суда у Градишци (у даљњем тексту: Основни суд) број П-598/02 од 23. децембра 2004. године утврђено је да је апеланткиња сувласник са дијелом 1/2 на двособном стану, површине 64,94 м², који се налази у Градишци, улица Видовданска 75, број 49 (у даљњем тексту: предметни стан), па је тужени дужан да прихвати да се апеланткиња укњижи као сувласник с дијелом 1/2 на предметном стану, под пријетњом принудне укњижбе. Такође, тужени је обавезан да апеланткињи, по основу стицања у браку, исплати износ од 7.099,85 КМ, што представља 1/8 вриједности куће уписане у п.л. број 2025 к.о. Градишка – село, док је у преосталом дијелу, преко досуђеног износа, апеланткињин тужбени захтјев одбијен. Тужени је обавезан да апеланткињи накнади трошкове парничног поступка у износу од 3.228,00 КМ.

7. У образложењу пресуде Основни суд је навео да је у току поступка утврђено да су апеланткиња и тужени 20. фебруара 1982. године закључили брак, да су у то вријеме обоје били запослени у Предузећу "Стандард" Градишка, те да је Рјешењем тог предузећа број 02-5607/82 од 15. јула 1982. године предметни стан додијељен туженом на коришћење (у образложењу пресуде је наведено да је стан додијељен апеланткињи, што је очигледна грешка, што је потврдио и Основни суд у допису достављеном Уставном суду 27. септембра 2011. године). Основни суд је даље навео да је утврђено да је Пресудом тог суда број П-305/91 од 15. октобра 1991. године разведен брак између апеланткиње и туженог. Даље, Основни суд је навео да су тужени и "Стандард" а.д. Градишка закључили Уговор о откупу стана, који је овјерен под бројем Ов. бр. И-2245/2002 од 23. јула 2002. године, на основу ког је тужени откупио предметни стан уз откупну цијену од 3.313,91 КМ. Такође, Основни суд је навео да је апеланткиња покренула ванпарнични поступак ради одређивања носиоца станарског права на предметном суду, који је Рјешењем тог суда број Р-179/2002 од 25. новембра 2002. године обустављен, будући да га је тужени већ откупио. Поред тога, Основни суд је навео да је утврђено да су апеланткиња и тужени у току брака започели изградњу куће у Градишци, коју је тужени продао након развода брака.

8. Имајућу и виду наведено, Основни суд је указао да је у конкретном случају међу парничним странкама спорно да ли апеланткињи, по основу стицања у току брака, припада право на 1/2 предметног стана, те да ли има право на исплату 1/2 вриједности куће која је продата, као и колики је допринос сваке парничне странке у стицању заједничке имовине.

9. У погледу апеланткињиног захтјева којим је тражила да се утврди да је сувласник са дијелом 1/2 на предметном стану, Основни суд је навео да је предметни стан стечен у току брака између апеланткиње и туженог, по основу њиховог рада у Предузећу "Стандард" Градишка гдје су обоје били запослени у вријеме кад им је додијељен стан на коришћење, те да стога представља њихову заједничку имовину. При том, Основни суд је навео да је имао у виду одредбе члана 19 став 2 Закона о стамбеним односима којима је прописано да, ако је уговор о коришћењу стана закључио један од брачних другова који живи у заједничком домаћинству, носиоцем станарског права сматра се и други брачни друг. Такође, Основни суд је навео да је одредбама члана 10 став 2 Закона о приватизацији државних станова прописано да, ако станарско право имају брачни другови, право на откуп стана имају заједнички, а један од њих уз сагласност другог. Основни суд је указао да је у конкретном случају апеланткињи, због развода брака, било онемогућено да заједно с

туженим откупи предметни стан. Такође, Основни суд је указао да је откупна цијена предметног стана, која је утврђена под посебним погодностима прописаним законом, износила 3.313,91 КМ, а да је стварна тржишна цијена предметног стана вишеструко већа. С обзиром на наведено, Основни суд је закључио да је апеланткиња сувласник 1/2 предметног стана, а да тужени има право да по основу откупне цијене предметног стана постави облигационо-правни захтјев, што није учинио, те да то и није предмет овог поступка.

10. У погледу апеланткињиног захтјева, којим је тражила да се тужени обавезе да јој исплати 28.150,00 КМ на име 1/2 вриједности предметне куће која је продата, Основни суд је навео да је, у складу с одредбама члана 127 Закона о парничном поступку, оцијенио да удио туженог у заједнички стеченој имовини износи 2/3, док апеланткињин удио износи 1/3. Наведени закључак Основни суд је образложио наводима да је утврдио како су апеланткиња и тужени остварили плате у вријеме трајања брачне заједнице до престанка радног односа апеланткиње у Предузећу „Стандард“ у омјеру 52,54 : 47,36 у корист апеланткиње, урачунавајући и отпремнину коју је апеланткиња примила приликом престанка радног односа; да је на основу налаза и мишљења вјештака финансијске струке утврђено да је вриједност недовршеног стамбеног објекта „са локацијом“ у вријеме престанка брака између апеланткиње и туженог износила 56.299,55 КМ, али да се та вриједност умањује за износ од 35.000,00 КМ, који је отац туженог поклонио туженом и који представља посебну имовину туженог, тако да вриједност заједнички стечене имовине у изградњи предметне куће износи 21.299,55 КМ; да је као посебан допринос апеланткиње имао у виду да парничне странке нису имале заједничке дјеце, али да се апеланткиња старала о заједничком домаћинству и њиховој дјечи из претходних бракова. Основни суд је закључио да је допринос туженог у стицању заједничке имовине очигледно већи него допринос апеланткиње, што произилази из чињенице да су парничне странке истовремено градиле кућу, купили су аутомобиле и живјели натпросјечним стандардом у односу на средину, што сигурно не би могли да обезбиједу самим платама из радног односа, а што је резултат успјешног додатног хонорарног рада туженог у његовој браварској радионици. Додатни хонорарни рад туженог потврђују и саслушани свјedoци, што не оспорава ни апеланткиња, али странке нису извеле доказе којима би се утврдила тачна висина прихода односно доприноса туженог по том основу. Због наведеног, по оцјени Основног суда, у смислу члана 127 ЗПП-а, удио туженог у заједнички стеченој имовини износи 2/3, а удио апеланткиње 1/3.

11. Имајући у виду удио парничних странака у заједнички стеченој имовини, Основни суд је закључио да туженом припада 14.199,70 КМ, а апеланткињи 7.099,85 КМ, што у односу на укупну вриједност објекта износи 1/8 те вриједности.

12. Одлучујући о жалбама апеланткиње и туженог против првостепене пресуде, Окружни суд је донио Пресуду број Гж-585/05 од 13. јула 2006. године којом је жалбе дјелимично уважио тако да је, уважавајући апеланткињину жалбу, првостепену пресуду преиначио у одбијајућем дијелу тако што је обавезао туженог да апеланткињи, по основу стицања у браку, умјесто досуђеног износа од 7.099,85 КМ исплати износ од 18.766,50 КМ на име 1/3 вриједности предметне куће, а уважавајући жалбу туженог, првостепену пресуду преиначио у досуђујућем дијелу тако што је одбио апеланткињин захтјев којим је тражила да се утврди да је сувласник са дијелом 1/2 на предметном стану. Тужени је обавезан да апеланткињи накнади трошкове парничног поступка у износу од 854,00 КМ, умјесто износа од 3.228,00 КМ, док су у преосталом дијелу жалбе одбијене.

13. У образложењу пресуде Окружни суд је навео да је одредбама члана 269 Породичног закона прописано да имовина брачних супружника може да буде посебна и заједничка. У вези с тим, Окружни суд је навео да је првостепени суд закључио да предметни стан представља заједничку имовину апеланткиње и туженог јер је стечен у току брака између апеланткиње и туженог, те да околност да је тужени откупио предметни стан не утиче на чињеницу да је он њихова заједничка имовина на којој су апеланткиња и тужени сувласници са дијеловима 1/2. Међутим, по мишљењу Окружног суда, погрешан је закључак првостепеног суда да предметни стан, који је откупио тужени након развода брака, представља заједничку имовину апеланткиње и туженог. Наиме, Окружни суд је навео да је неспорно да су апеланткиња и тужени били у браку 11 година, те да су се развели на основу Пресуде Основног суда број П-305/91 од 15. октобра 1991. године, која је постала правоснажна 16. новембра 1991. године. Стога, по мишљењу Окружног суда, предметни стан који је тужени откупио након правоснажности одлуке о разводу брака не представља заједничку имовину апеланткиње и туженог, већ имовину туженог који је стан откупио. С обзиром на то, Окружни суд је навео да апеланткиња нема право на стварно-правни захтјев у погледу предметног стана, те је стога одбио апеланткињин захтјев у дијелу у ком је тражила да се утврди да је сувласник предметног стана са дијелом 1/2.

14. Даље, у погледу апеланткињиног захтјева којим је тражила да се тужени обавезе да јој исплати одређени новчани износ на име 1/2 вриједности предметне куће, која је продата трећем лицу, Окружни суд је навео да је првостепени суд извео правилан

закључак да апелантов удио у тој имовини износи 2/3, а да апеланткињин удио износи 1/3. Међутим, Окружни суд је навео да је првостепени суд погрешно поступио када је утврђену вриједност предметне куће умањио за износ од 35.000,00 КМ. Наиме, Окружни суд је навео да је одредбама члана 270 став 6 Породичног закона прописано да поклони трећих лица учињени током брака улазе у заједничку имовину без обзира који их је брачни друг примио уколико другачије не произилази из намјене поклона или из околности у моменту давања поклона може да се закључи да је поклонодавац желио да учини поклон само једном од брачних супружника. С обзиром да у предметном спису не постоји материјални доказ да је отац туженог учинио поклон искључиво туженом, Окружни суд је закључио да апеланткињи припада износ од 18.766,50 КМ, што представља 1/3 вриједности предметне куће у моменту престанка брачне заједнице.

15. Врховни суд је, одлучујући о ревизијама апеланткиње и туженог, донио Пресуду број 118-0-Рев-06-001 030 од 4. јула 2008. године којом је ревизије одбио.

16. У образложењу пресуде Врховни суд је навео да је одредбама члана 272 став 1 Породичног закона прописано да сваком од брачних супружника припада по 1/2 заједничке имовине. Међутим, Врховни суд је указао да је, да би се удовољило таквом захтјеву, потребно, прије свега, да се утврди да ли имовина због које се води спор представља заједничку имовину. Наиме, Врховни суд је навео да би имовина била заједничка имовина брачних супружника, у смислу одредаба члана 270 став 5 Породичног закона, потребно је да се докаже да је стечена у току брачне заједнице, те да је њено стицање резултат заједничког рада и доприноса брачних супружника. У вези с тим, Врховни суд је навео да су апеланткиња и тужени били суносиоци станарског права на предметном стану у смислу одредаба члана 19 став 2 Закона о стамбеним односима. При том, Врховни суд је указао да станарско право обухвата *sui generis* власничке интересе који представљају економску вриједност, слиједом чега су оба брачна супружника, додјелом предметног стана на коришћење, стекла једнако "имовинско" право на том стану, али које није неограничено.

17. Врховни суд је навео да је апеланткиња престала да користи предметни стан након фактичког прекида брачне заједнице, а тужени након избијања ратних сукоба, те да је он након тога добио статус напуштеног стана у смислу одредаба члана 1 став 2 Закона о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине (у даљњем тексту: Закон о престанку примјене). У вези с тим, Врховни суд је навео да је одредбама члана 16 став 1 Закона о престанку примјене прописано да је крајњи рок за подношење захтјева за враћање стана у посјед 19. април 2000. године. Такође, Врховни суд је навео да је одредбама члана 16

став 2 Закона о престанку примјене прописано да, уколико носилац станарског права у року који је наведен у претходном ставу, надлежном управном органу, односно надлежном суду или Комисији, не поднесе захтјев за извршење одлуке Комисије у року који је наведен у Закону о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица, престаје му станарско право. Врховни суд је истакао да је неспорно да је тужени поднио захтјев за повраћај предметног стана у посјед у законском року, да му је стан враћен у посјед, те да га је откупио у поступку приватизације државних станова. С друге стране, Врховни суд је указао да апеланткиња, као суносилац станарског права на предметном стану, није тражила враћање стана у посјед. Наиме, Врховни суд је указао да апеланткиња до 2002. године, када је покренула ванпарнични поступак ради одређивања носиоца станарског права на предметном стану, није предузела ниједну радњу којом би остварила права која су произилазила из њеног својства суносиоца станарског права.

18. Имајући у виду наведено, Врховни суд је закључио да је протеком рока прописаног одредбама члана 16 став 1 Закона о престанку примјене апеланткињи престало станарско право на предметном стану сходно одредбама члана 16 став 2 наведеног закона, а тиме и свако имовинско право на том стану које је могла да оствари по основу својства суносиоца станарског права. При том, Врховни суд је истакао да је рок за подношење захтјева за враћања стана у посјед из члана 16 став 1 Закона о престанку примјене материјално-правни, преклузивни рок чијим се пропуштањем губи право на предузимање одређене радње, те да тај пропуст доводи до губитка самог права у материјалном смислу. С обзиром на то, Врховни суд је закључио да је апеланткињи станарско право на предметном стану престало *ex lege* протеком прописаног рока, а да то право не може поново да се конституише судском одлуком. С друге стране, Врховни суд је навео да је тужени остварио своје право по основу својства суносиоца станарског права, као разведени брачни супружник, те откупио предметни стан, због чега тај стан више не представља заједничку имовину апеланткиње и туженог.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

19. Апеланткиња се жали да јој је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), као и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1

Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апеланткиња сматра да су оспорене пресуде засноване на погрешној примјени материјалног права, те да су у цјелини неправичне јер су Окружни суд и Врховни суд у конкретном случају произвољно примијенили одредбе Закона о стамбеним односима, Закона о откупу станова, Породичног закона, ЗПП-а и Закона о престанку примјене. Апеланткиња наводи да станарско право као "имовинско право" престаје протеком времена до ког је могао да се поднесе захтјев за повраћај стана у смислу релевантних одредаба Закона о престанку примјене. Међутим, апеланткиња наводи да су она и тужени били у имовинској заједници у којој имовински односи нису били расправљени, те да стога треба да се сматра да је, због тога што је тужени благовремено поднио захтјев за повраћај стана, тај захтјев поднијела и апеланткиња. Наиме, апеланткиња наводи да у погледу захтјева за повраћај стана код нерасправљених имовинских односа није битно да ли је брак разведен или није, те да је у погледу подношења захтјева за повраћај стана довољно да један од брачних другова или бивших брачних другова поднесе такав захтјев. С обзиром на то, апеланткиња сматра да је уговор о откупу предметног стана, који је закључио тужени, ништаван преко дијела 1/2 колико износи њен сувласнички дио на предметном стану. Такође, апеланткиња наводи да је и одлука о трошковима поступка незаконита, без посебног образлагања тих навода.

б) Одговор на апелацију

20. У одговору на апелацију Врховни суд је навео да остаје код чињеничних и правних закључака садржаних у образложењу своје одлуке. Врховни суд је указао на то да је апеланткиња престала да користи предметни стан 1991. године, након развода брака с туженим, те да је за све вријеме, до подношења тужбе у предметној правној ствари, стамбене потребе остваривала на другом мјесту. Врховни суд је истакао да апеланткиња није тражила повраћај предметног стана у посјед, те да је стога на њему изгубила станарско право на основу одредаба члана 16 став 2 Закона о престанку примјене. При том, Врховни суд је навео да чињеница да је тужени поднио захтјев у законском року, те остварио право на повраћај предметног стана, не користи апеланткињи, будући да она и тужени након развода брака нису више ни у каквој правној заједници. Врховни суд је истакао да апеланткиња након развода брака, нити касније, није подносила захтјеве у вези с остваривањем било каквог права на предметном стану, ни у односу на туженог, а ни у односу на лица која су га, након што га је тужени напустио, користила. Даље, Врховни суд је указао да проток времена, у извјесним ситуацијама (као у предметној), има карактер правне чињенице која узрокује, некад стицање, а некад губитак одређених права. Наиме, Врховни суд је навео да се увијек

дуготрајна неактивност (у конкретном случају се ради о периоду од 11 година у ком апеланткиња није користила предметни стан, нити је било којом правном радњом затражила да оствари право на том стану) титулара неког права изједначавала с губитком интереса да се то право оствари и санкционисала губитком тог права у материјалном смислу. С обзиром на наведено, Врховни суд је предложио да се апелација одбије као неоснована.

21. У одговору на апелацију Окружни суд је навео да је оспорена одлука тог суда заснована на правилно и потпуно утврђеном чињеничном стању, те правилној примјени материјалног права. С обзиром на то, Окружни суд је предложио да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

22. У **Породичном закону** ("Службени гласник Републике Српске" број 54/02) релевантне одредбе гласе:

Члан 269.

Имовина брачних супружника може бити посебна и заједничка.

Члан 270. став 5.

Имовина коју су брачни супружници стекли радом током брачне заједнице, као и приходи из те имовине, чине заједничку имовину.

Члан 272. став 1.

Свакоме од брачних супружника припада по једна половина заједничке имовине.

23. У **Закону о стамбеним односима** ("Службени лист СРБиХ" бр. 14/84, 12/87 и 36/89 и "Службени гласник Републике Српске" бр. 19/93, 22/93, 12/99 и 31/99) релевантне одредбе гласе:

Члан 19. ст. 1. и 2.

Носилац станарског права на истом стану може бити само једно лице.

Ако је уговор о кориштењу стана закључио један од брачних другова који живе у заједничком домаћинству, носиоцем станарског права сматра се и други брачни друг.

Члан 20. став 1.

Ако се у случају развода брака ранији брачни другови, који су заједнички носиоци станарског права, не споразумију који ће од њих остати носилац станарског права о томе, по захтјеву једног од њих, одлучује надлежни суд у ванпарничном поступку, водећи рачуна о стамбеним потребама оба брачна друга, њихове дјеце и других лица која заједно с њима станују, о разлозима из којих је брак разведен, као и о другим социјалним околностима.

24. У **Закону о престанку примјене Закона о коришћењу напуштене имовине** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 38/98, 12/99, 31/99, 38/99, 65/01, 13/02, 64/02, 39/03 и 96/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 14. ст. 1. и 2.

Носилац станарског права на напуштеном стану или члан његовог породичног домаћинства, дефинисан у члану 6. ЗОСО-а (у даљњем тексту: носилац станарског права), има право да се врати у стан у складу са Анексом 7. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини. Одредбе овог Закона се примјењују на све станове које су корисници напустили између 30. априла 1991. и 19. децембра 1998. године, без обзира на то да ли је стан био проглашен напуштеним или не. [...]

Лице које је напустило свој стан у периоду између 30. априла 1991. године и 19. децембра 1998. године сматра се избјеглицом или расељеним лицем у складу с Анексом 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, с правом повратка у тај стан без обзира на околности под којима га је напустило.

Члан 15. став 1.

Носилац станарског права из члана 14. став 1. овог Закона има право да поднесе захтјев за враћање стана у посјед.

Члан 16. ст. 1. и 2.

Захтјев за враћање стана у посјед може се поднијети у року од шеснаест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Уколико носилац станарског права не поднесе захтјев у року наведеном у претходном ставу надлежном управном органу, надлежном суду или Комисији, односно захтјев за извршење одлуке Комисије у року наведеном у Закону о извршењу одлука Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица

("Службени гласник Републике Српске" бр. 31/99, 2/00, 39/00 и 65/01), станарско право му престаје.

25. У Закону о приватизацији државних станова ("Службени гласник Републике Српске" бр. 11/00, 18/01, 35/01 и 47/02) релевантне одредбе гласе:

1. Право на откуп стана

Члан 10. ст. 1. и 2.

Право на откуп стана има носилац станарског права.

Ако станарско право имају брачни другови, право на откуп стана имају заједнички, а један од њих уз сагласност другог.

VI. Допустивост

26. У складу с чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

27. У складу с чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

28. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 118-0-Рев-06-001 030 од 4. јула 2008. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 21. јула 2008. године, а апелација је поднесена 5. септембра 2008. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

29. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, те члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

30. Апеланткиња оспорава наведене пресуде Врховног суда и Окружног суда, тврдећи да јој је тим пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

31. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

32. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

33. Уставни суд, прије свега, запажа да се предметни поступак односи на диобу брачне течевине, односно у завршници на утврђивање права сувласништва, дакле, на спор приватних лица, који се тиче имовинског права. Сходно пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), коју подржава и Уставни суд, спорови између приватних лица који се тичу имовинских права увијек спадају у грађанска права, те се стога на њих примјењују и стандарди које прописује члан 6 став 1 Европске конвенције (види Европски суд, *Pretto против Италије*, пресуду од 8. децембра 1983. године).

34. У конкретном случају, апеланткиња сматра да су Врховни суд и Окружни суд, при доношењу својих одлука, погрешно примијенили материјално право, те на тај начин прекршили њено право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције. У вези с тим Уставни суд, прије свега, указује да сходно пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је генерално задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на

дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска.

35. Уставни суд, дакле, сходно наведеном ставу, може изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница, тако и у примјени релевантних позитивно-правних прописа (види Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26), да се упусти у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивно-правне прописе. У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води ка једном правичном поступку (види Одлуку Уставног суда *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25. и даље). Стога ће Уставни суд у конкретном случају, с обзиром на питања која апеланткиња проблематизује, а која се искључиво односе на оспорене одлуке у дијелу којим је одлучивано о предметном стану (јер из навода апелације произилази да апеланткиња не оспорава одлуке у дијелу у ком је тужени обавезан да исплати одређени новчани износ на име 1/3 вриједности предметне куће стечене у браку), да испита да ли је оспорена одлука Врховног суда заснована на произвољној примјени материјалног права.

36. Уставни суд запажа да је Врховни суд своју одлуку, којом је на крају одбијен апеланткињин захтјев којим је тражила да се утврди да је сувласник са дијелом 1/2 на предметном стану, засновао на одредбама члана 16 ст. 1 и 2 Закона о престанку примјене. Наиме, Врховни суд је образложио да је апеланткиња, као један од носилаца станарског права, пропустила да поднесе захтјев за повраћај предметног стана у посјед у року који је прописан одредбама члана 16 став 1 Закона о престанку примјене, те да јој је протеком тог рока престало станарско право на предметном стану сходно одредбама члана 16 став 2 Закона о престанку примјене. Такође, Врховни суд је образложио да је тужени, с друге стране, поднио захтјев за повраћај стана у посјед у законском року, те да је откупио предметни стан, тако да тај стан више не представља заједничку имовину апеланткиње и туженог.

37. Уставни суд, прије свега, указује да је одредбама члана 19 ст. 1 и 2 Закона о стамбеним односима прописано да носилац станарског права на истом стану може да буде само једно лице, с тим да ако је уговор о коришћењу стана закључио један од брачних другова који живе у заједничком домаћинству, носиоцем станарског права сматра се и други брачни друг. Дакле, из наведених законских одредаба јасно произилази да су апеланткиња и

тужени, као брачни другови, били заједнички носиоци станарског права на предметном стану. Међутим, Уставни суд запажа да су се у току 1991. године апеланткиња и тужени развели, те да се апеланткиња, сходно наводима из оспорених пресуда, иселила из предметног стана. Насупрот томе, Уставни суд подсјећа да је одредбама члана 20 став 1 Закона о стамбеним односима прописано да, ако се у случају развода брака ранији брачни другови, који су заједнички носиоци станарског права, не споразумију који ће од њих остати носилац станарског права, о томе, по захтјеву једног од њих, одлучује надлежни суд у ванпарничном поступку. У вези с тим, Уставни суд запажа да се апеланткиња и тужени, након развода брака, нису споразумјели о томе ко ће од њих остати носилац станарског права, нити су покренули поступак пред надлежним судом ради одређивања носиоца станарског права на предметном стану у смислу наведених законских одредаба. Дакле, у току 1991. године, након развода брака, апеланткиња и тужени су и даље били заједнички носиоци станарског права на предметном стану. Уставни суд запажа да је након тога, у току 1992. године, и тужени напустио предметни стан, због ратних сукоба у Босни и Херцеговини, тако да је настала нова правна ситуација у вези с предметним станом, која је регулисана релевантним одредбама Закона о престанку примјене. У вези с тим, Уставни суд указује да је одредбама члана 14 став 1 Закона о престанку примјене прописано *да носилац станарског права на напуштеном стану или члан његовог породичног домаћинства* има право да се врати у стан у складу с Анексом 7 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: Општи оквирни споразум). Такође, Уставни суд указује да је одредбама члана 15 став 1 наведеног закона прописано да носилац станарског права из члана 14 став 1 овог закона има право да поднесе захтјев за враћање стана у посјед. По мишљењу Уставног суда, наведене законске одредбе никако не упућују на закључак да су заједнички носиоци станарског права или сви чланови породичног домаћинства носиоца станарског права били дужни да поднесу појединачне захтјеве за повраћај у посјед једног одређеног стана. Супротно тумачење наведене одредбе значило би да су за све станове који се сматрају напуштеним захтјеве требали да поднесу и носиоци станарског права и чланови породичног домаћинства, што је неприхватљиво, нити је, тумачећи предметни закон у цјелини, то била намјера законодавца. Управо супротно томе, тумачећи одредбе наведеног закона и његово позивање на Анекс 7 Општег оквирног споразума, неспорна је намјера законодавца да омогући повратак свим лицима која су своје станове напустила у спорном периоду (између 30. априла 1991. године до ступања на снагу тог закона 19. децембра 1998. године). Даље, језичким тумачењем наведених одредби неспорно је да се подношењем једног захтјева за повраћај (независно да ли је тај захтјев поднио носилац станарског права или члан

домаћинства) штити стан као цјелина. Стога, будући да је Врховни суд утврдио да је апеланткиња предметни стан напустила у спорном периоду, Уставни суд сматра да је потпуно арбитраран закључак Врховног суда да је апеланткиња, независно од туженог, била дужна да поднесе захтјев за повраћај у посјед предметног стана на ком су апеланткиња и тужени били заједнички носиоци станарског права. С обзиром на то, Уставни суд сматра да је Врховни суд, закључујући да је апеланткињи престало станарско право у смислу одредаба члана 16 став 2 Закона о престанку примјене, очигледно арбитрарно примијенио релевантне одредбе Закона о престанку примјене тако да је апеланткиња, супротно наведеним законским одредбама, као и супротно поступању надлежних органа управе (који у смислу одредби наведеног закона одлучују о захтјевима за повраћај станова), независно од чињенице да је тужени поднио захтјев за повраћај (као апеланткињин бивши супруг), такође требала да поднесе захтјев за повраћај стана.

38. Затим, Уставни суд запажа да је Врховни суд образложио да је тужени откупио предметни стан, те да тај стан више не представља заједничку имовину апеланткиње и туженог. У вези с тим, Уставни суд указује да је одредбама члана 10 ст. 1 и 2 Закона о приватизацији државних станова прописано да право на откуп стана има носилац станарског права, с тим да ако станарско право имају брачни другови, право на откуп стана имају заједнички, а један од њих уз сагласност другог. Уставни суд запажа да је тужени, супротно наведеним законским одредбама, самостално откупио предметни стан без сагласности апеланткиње која је заједно с њим била носилац станарског права на предметном стану. Међутим, будући да "откуп стана" није био предмет судског поступка у ком су донесене оспорене одлуке, Уставни суд указује да не може да се бави тим питањем, тј. оно и није предмет ове апелације. С друге стране, Уставни суд подсјећа на одредбе члана 270 став 5 Породичног закона којима је прописано да имовина коју су брачни супружници стекли током брачне заједнице, као и приходи из те имовине, чине заједничку имовину. Такође, Уставни суд подсјећа да је одредбама члана 272 став 1 наведеног закона прописано да свакоме од брачних супружника припада по једна половина заједничке имовине. У вези с тим, Уставни суд указује да су апеланткиња и тужени били заједнички носиоци станарског права на предметном стану све док тужени није откупио тај стан. Међутим, Уставни суд сматра да чињеница да је тужени откупио предметни стан никако не значи да апеланткиња тиме губи право да у судском поступку тражи да се утврди да предметни стан представља заједничку имовину, те да јој припада једна половина те имовине у смислу одредаба члана 272 став 1 Породичног закона. Штавише, Уставни суд не налази да би откуп стана

представљао препреку за покретање поступка диобе заједничке имовине брачних супружника чак и случају да је један брачни супружник дао сагласност другом за откуп стана. Наиме, Уставни суд наглашава да су имовински односи брачних супружника регулисани релевантним одредбама Породичног закона који је *lex specialis* у односу на све друге прописе којима су регулисане одређене ситуације између брачних супружника, као што је нпр. откуп стана на ком су заједнички носиоци станарског права (члан 10 Закона о приватизацији државних станова). При том Уставни суд има у виду да је из чињеничног утврђења редовних судова неспорно да се апеланткиња и тужени нису, у смислу одредбе члана 20 Закона о стамбеним односима, споразумјели ко ће од њих остати носилац станарског права на предметном стану након развода брака, а ова околност, сходно мишљењу Уставног суда, није без значаја за рјешавање конкретне правне ситуације. Ово посебно ако се има у виду да наведеном одредбом није прописан рок у ком су апеланткиња и тужени евентуално морали да се обрати суду за утврђивање ко је од њих носилац станарског права, па се и наводи Врховног суда (у смислу да апеланткиња у периоду од 11 година није користила предметни стан, нити је било којом правном радњом затражила остварење права на том стану) такође, с аспекта примјене материјалног права, показују произвољним.

39. На основу изложеног, Уставни суд сматра да је Врховни суд, закључујући да је апеланткињи престало станарско право у смислу одредаба члана 16 став 2 Закона о престанку примјене, очигледно произвољно примијенио релевантне одредбе Закона о престанку примјене. Такође, Уставни суд сматра да је Врховни суд, при доношењу своје одлуке, пропустио да узме у обзир релевантне одредбе Породичног закона (којима су регулисани имовински односи између брачних супружника) као и одредбе Закона о стамбеним односима (које регулишу одређивање носиоца станарског права након развода брака). Стога, Уставни суд сматра да је оспореном одлуком Врховног суда повријеђено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

40. С обзиром на закључак у погледу повреде члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно да посебно разматра наводне повреде члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

41. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када суд, при доношењу своје одлуке, очигледно арбитарно примијени материјално право.

42. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

43. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине

Проф. др Миодраг Симовић